

TUTKIMUSRAPORTTI

VESILAHTI

Pohdonsaari

Rautakautisen löytöpaikan tarkastus

9.10.2019

AKDG6133:1

Museovirasto

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

KOEKAIVAUSRYHMÄ

ESA MIKKOLA

Tiivistelmä

Museoviraston koekaivausryhmä tutki Vesilahden Pajuntakustan polttokenttäkalmistoa lokakuussa 2019. Saman virkamatkan aikana tarkastettiin Laukon kartanon edustalla sijaitseva Pohdonsaaren rautakautinen löytöpaikka. Tarkastuksen aiheena oli aiemmin löydetyn aurinkoriipuksen nosto ja löytöpaikan dokumentointi. Aurinkoriipuksen löytöpaikan läheisyyteen tehtiin lisäksi koepisto, josta saatiin talteen rapusolki. Tarkastus tehtiin Pirkanmaan maakuntamuseon toimeksiannosta.

Kannen kuva: Yleiskuva Pohdonsaaresta. Kuvattu Laukon kartanon venerannasta eli pohjoisesta. Kuva Esa Mikkola, Museovirasto

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	
Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Sijaintikartat	3
1. JOHDANTO	5
2. TUTKIMUSHISTORIA, KOHTEEN SIJAINTI JA LUONNONYMPÄRISTÖ	6
3. MAASTOSSA TOTEUTETUT TOIMENPITEET	10
4. LÖYTÖAINEISTO	13
5. YHTEENVETO	15
LÄHTEET	16
DIGIKUVALUETTELO	16
Kartat	

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi:	VESILAHTI Pohdonsaari
Muinaisjäännöslaji:	Löytöpaikat
Ajoitus:	Rautakautinen, löytöaineisto merovingiaikaista
Muinaisjäännösrekisterinumero:	1000025837
Tutkimuksen laatu:	Tarkastus
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut, koekaivausryhmä
Tutkimusten johtaja:	FM Esa Mikkola
Apulaistutkija:	FM Sara Långsjö
Tutkimuksen rahoittaja:	Museovirasto (virkatyö)
Kenttätyöaika:	9.10.2019
Avattu alue:	n. 0,15 m ²
Maakunta:	Pirkanmaa
Kunta, kylä:	Vesilahti Laukko
Kiinteistötunnus:	922-420-1-114 Laukonmetsä
Peruskartta, TM35-lehtijako:	M4122B3
Peruskartta, Yleislehtijako:	2123 04 Vesilahti
Muinaisjäännöksen keskikoordinaatit muinaisjäännösrekisterissä:	N: 6804245 I: 313795 (ETRS-TM35FIN)
Aurinkoriipuksen löytöpaikan koordinaatit:	N: 6804240,52 I: 313790,84 Z =78,99 m mpy
Tutkitun alueen korkeus:	Z: 79-80 m mpy (N2000)
Tarkastuslöydöt:	KM42288:1-2, diar. 10.10.2019
Aikaisemmat tutkimukset:	2015 ryhmä yksityishenkilöitä, metallinilmaisinsintä 2019 yksityishenkilö, metallinilmaisinsintä
Aikaisemmat löydöt:	KM40913:1 kotkariipus KM40948:1-2 rapusolki ja tulusraudan katkelma KM40949:1 kolmioneula
Digikuvat:	AKDG6133:1-13
Kartat:	Yleiskartta 1:2500, A3 Yleiskartta 1:300, A3
Tutkimusraportti:	Museoviraston arkisto, Helsinki

VESILAHTI POHDONSAARI

N: 6804245 I: 313795 (ETRS-TM35FIN) Z: 79-80 m mpy (N2000)

1: 200 000

VESILAHTI POHDONSAARI

N: 6804245 I: 313795 (ETRS-TM35FIN) Z: 79-80 m mpy (N2000)

1: 20 000

© Maanmittauslaitos 2018

VESILAHTI Pohdonsaari Esa Mikkola 2019

1. JOHDANTO

Vesilahden Laukon kartanon alueelta on viime vuosina löydetty useita rautakauteen ajoittuvia esineitä metallinetsintäharrastuksen tuloksena. Syksyllä 2015 yksityishenkilöiden muodostama ryhmä löysi pääosin merovingiaikaan ajoittuvia koruja Pyhäjärven Laukonselällä sijaitsevan Pohdonsaaren etelärannalta. Löytöihin kuului Suomen löytöaineistossa täysin poikkeuksellinen kolmipäistä kotkaa esittävä riipus. Pohdonsaarella ei ole tehty arkeologisia tutkimuksia.

Vuonna 2019 saaren etelärannalta löydettiin metallinilmäsimellä aurinkoriipus, jollaista ei tiettävästi ole aiemmin löydetty Suomesta. Esine oli hajonnut osiin ja se oli löydettyessä hyvin hauras. Riipuksen osat peitettiin varoen ja huolellisesti takaisin löytöpaikalleen talteenottoon vaadittavan asianmukaisen pakkaus- ja kuljetusvälineistön puuttumisen vuoksi. Kertaalleen maasta nostettujen metalliesineiden säilymistä ei voida taata, joten Pirkanmaan maakuntamuseo antoi 19.9.2019 Museoviraston koekaivausryhmälle toimeksiannon aurinkoriipuksen osien nostamisesta. Tutkimusten tavoitteena oli esineen nostamisen lisäksi selvittää niiden löytökontekstia. Tarkastus toteutettiin 9.10.2019 Vesilahden Pohdonsaaren polttokenttäkalmiston koekäivauksen jälkeen. Tarkastuksen vastuullisena johtajana toimi FM Esa Mikkola. Apulaistutkijana toimi FM Sara Långsjö. Jouni Minkkinen Laukon kartanolta osallistui tarkastukseen ja esineiden nostoon. Tarkastus tehtiin tyynessä ja sateettomassa mutta pilvisessä ja koleassa syysässä.

Pronssiriipuksen löytöpaikalta ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa, mutta löytökohtaa ei myöskään ehditty kaivaa löytötasoa syvemmälle. Riipuksen löytöpaikasta noin 2 metriä länteen tehdystä lapionpistokohdasta löydettiin pronssinen rapusolki. Kohteen muinaisjäänösstatuksen, tarkemman ajoittumisen ja laajuuden selvittämiseksi kohteessa tulisi tehdä laajempia arkeologisia tutkimuksia.

Helsingissä 15.1.2021

Esa Mikkola, FM

2. TUTKIMUSHISTORIA, KOHTEEN SIJAINTI JA LUONNONYMPÄRISTÖ¹

Arkisto- ja rekisteriaineistoista ei löydy mainintoja Pohdonsaaren löytöpaikan aiemmista arkeologisista tarkastuksista, joten Pohdonsaarta ei ilmeisesti ole aiemmin tutkittu arkeologisesti metallinilmaisetsintöjä lukuun ottamatta. Pohdonsaaresta on lokakuussa 2015 löydetty kotkariipus KM40913:1. Luettelotekstin mukaan riipus löytyi 20 cm syvyydestä laakean, 45 x 35 x 15 cm kokoisen kiven alta. Kiven päällä oli noin 5 cm paksuinen kerros humusta. Koru oli kiveä siirrettäessä noin 2 cm paksuisen harmahtavan maannoksen alla. Riipus on permalaista² alkuperää ja valmistettu pronssista. Riipuksen kotkalla on kolme päätä. Riipuksen vatsapuolella on kaksi jalkaa ja kiinnityslenkki. Esineen selkäpuoli on koristeltu nuoramaisiin kohovöihin. Selkäpuolen keskellä neliön on muotoinen koristelematon alue. Siipien ja pyrstön päissä on kussakin kolme ohutta puolisuunnikkaan muotoista lenkillistä helaa. Muita samalta alueelta löydettyjä esineitä ovat rapusolki ja tulusraudan kappale (KM 40948:1-2) sekä kolmioneula (KM 40949).

Kuva 1. Pohdonsaaresta löydetty kotkariipus KM40913:1. Vasemmalla riipuksen selkäpuoli ja oikealla vatsapuoli. Kuvat Ilari Järvinen/Museovirasto

Tarkastuskohde sijaitsee pienellä saarella Pyhäjärven Laukonselällä, Laukon kartanon päärakennuksesta n. 550 metriä kaakkoon. Saari noin 110 metriä pitkä ja 55 metriä leveä. Saari on kiinteistöä r:n:o 922-420-1-114 (Laukonmetsä) ja se sijaitsee noin 5,8 km päässä Vesilahden kirkosta länsiluoteeseen. Löydöt on saatu talteen pieneltä alueelta saaren etelärannalta, saaren korkeimman kohdan edustalta. Saaren lounaisrannalla on selvästi erottuva kivinen rantavalli, joka lienee jäiden muodostama. Saaren maaperä on varsin kivistä hiekkamoreenia. Saarella on useita isoja maakiviä ja siirtolohkareita. Saaren korkeimmalla kohdan lähellä sijaitseva haljennut kivi on varsin näyttävä (ks. kuva 3). Saaren korkeimmalla kohdalla on Laukon kartanon käytössä oleva yksityinen nuotiopaikka, mutta saari on muuten rakentamaton ja luonnontilassa. Saarella ei ole vanhojen karttojen perusteella ollut aiemminkaan rakennuksia.

Pohdonsaareen liittyy merkittävää tarinaperinnettä. Pohdonsaareen liittyvä tarina ajoitetaan 1200-luvulle, jolloin venäläiset olisivat tehneet sotaretkiä syvälle Hämeeseen. Mm. Topeliuksen kirjaaman version mukaan novgorodilaisten tai venäläisten sotasankari Pohto olisi haastanut Ruotsin kuninkaan parhaan sotilaan kaksintaisteluun. Ruotsin kuninkaalla ei ollut suurempaa sankaria kuin pirkkalaispäällikkö Matti, joka suostui taistelemaan miekoin Pohdon kanssa. Taistelun tapahtumapaikkana olisi ollut juuri Pohdonsaari. Kaksintaistelussa Matti surmasi Pohdon ja sai tästä kuninkaalta palkkioksi Laukon kartanon. Samalla hän myös olisi saanut Pohdolta lisänimen Kurki.³

¹ Laukon kartanon historiallisia vaiheita ja alueen ympäristön muinaisjäännökset esitellään tarkemmin Vesilahden Pohdonsaaren tutkimuskertomuksessa eikä niitä toisteta tässä raportissa.

² Alue Kama-joen varrella Uralin länsirinteillä Venäjällä, termi permalainen on vanhentunut, p.o. permiläinen

³ Liisa Lagerstam 2016, Laukko, s. 20

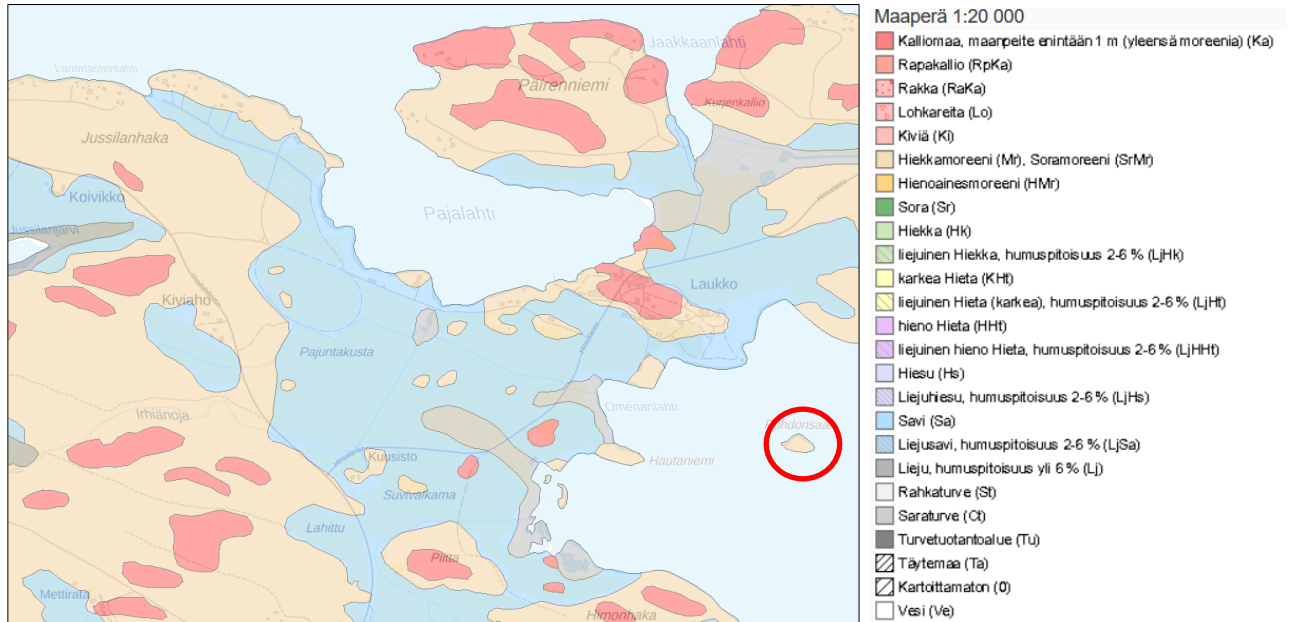

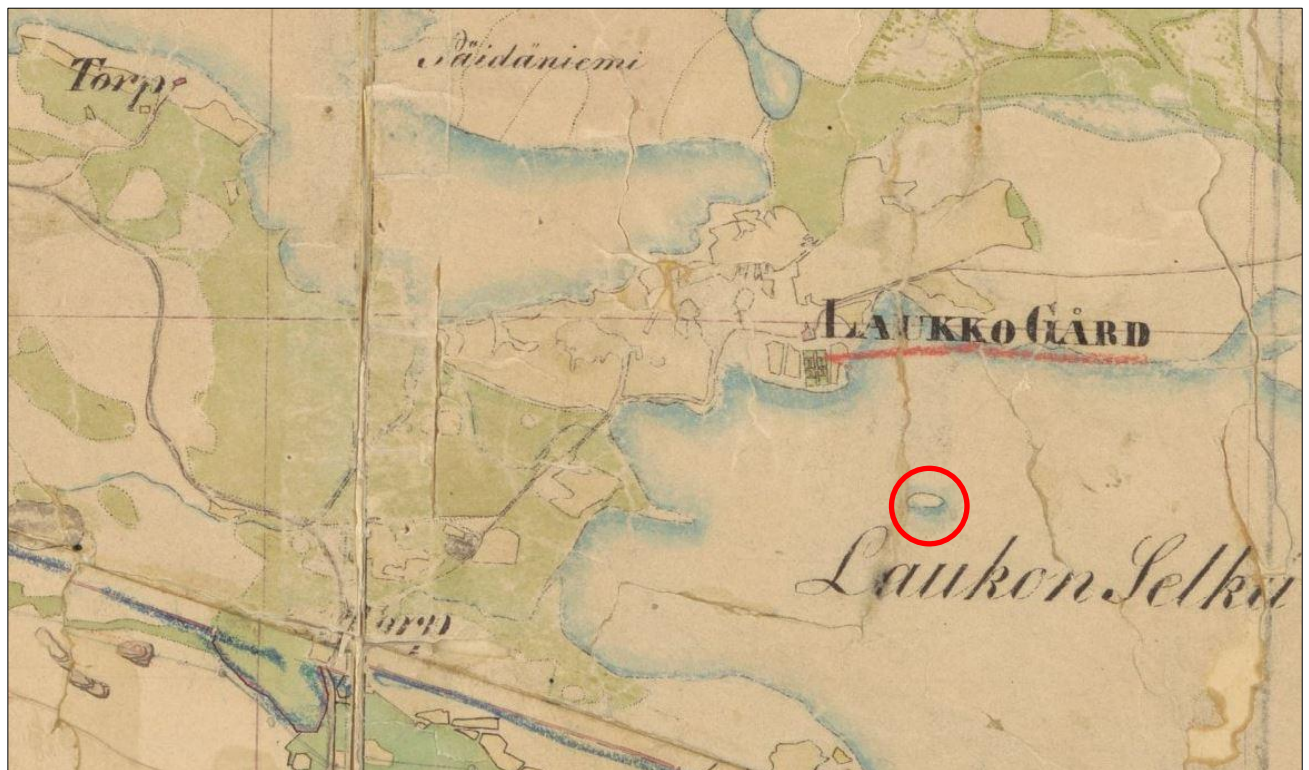
Kuva 2. Pohdonsaaren eteläreunan rantavallia. Kuvattu lännestä. AKDG6133:2 Kuva Esa Mikkola/Museovirasto

Kuva 3. Iso hajennut kivi Pohdonsaassa. Kuvattu oletettavasti lounaasta. AKDG6133:10. Kuva Esa Mikkola/Museovirasto

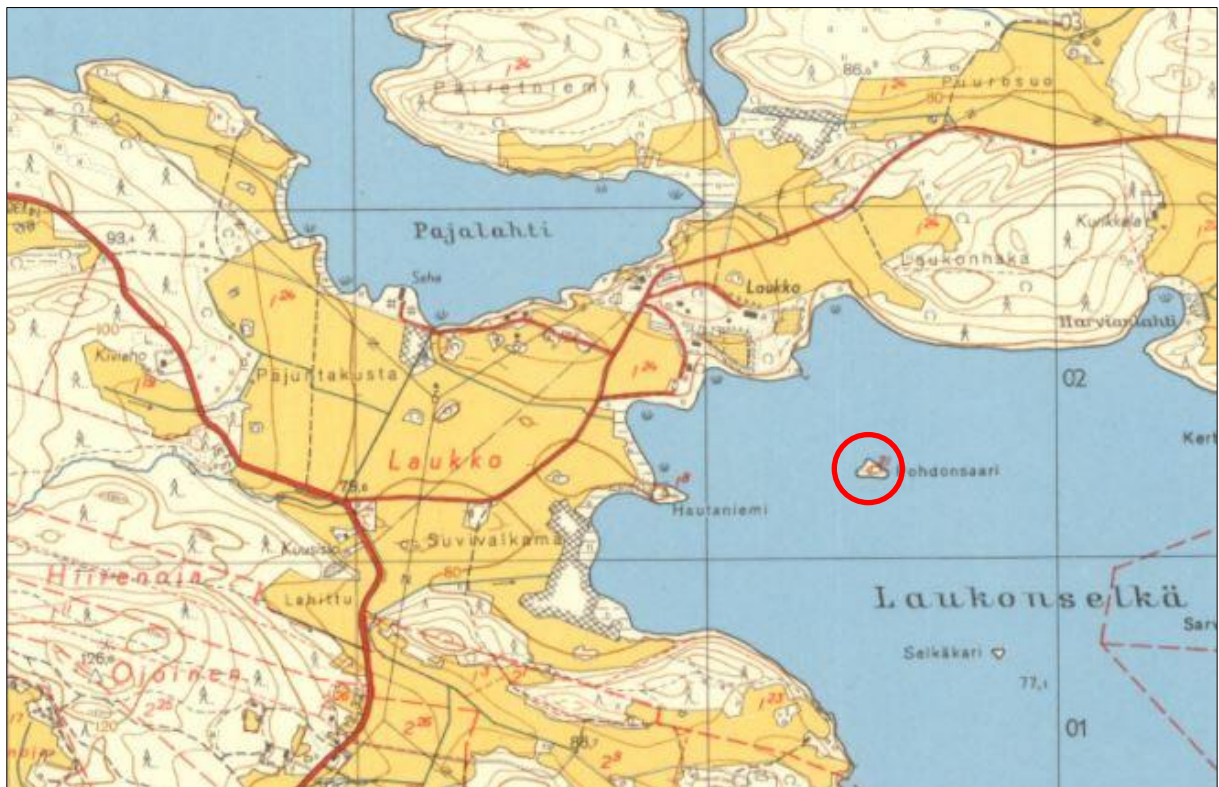
Kuva 4. Ote maaperäkartasta. Tutkimuskohde ympyröity punaisella. Tutkimusalue sijaitsee varsin kivikkoisella hiekkatai soramoreenialueella. Lähde: www.paikkatietoikkuna.fi, © GTK ja MML

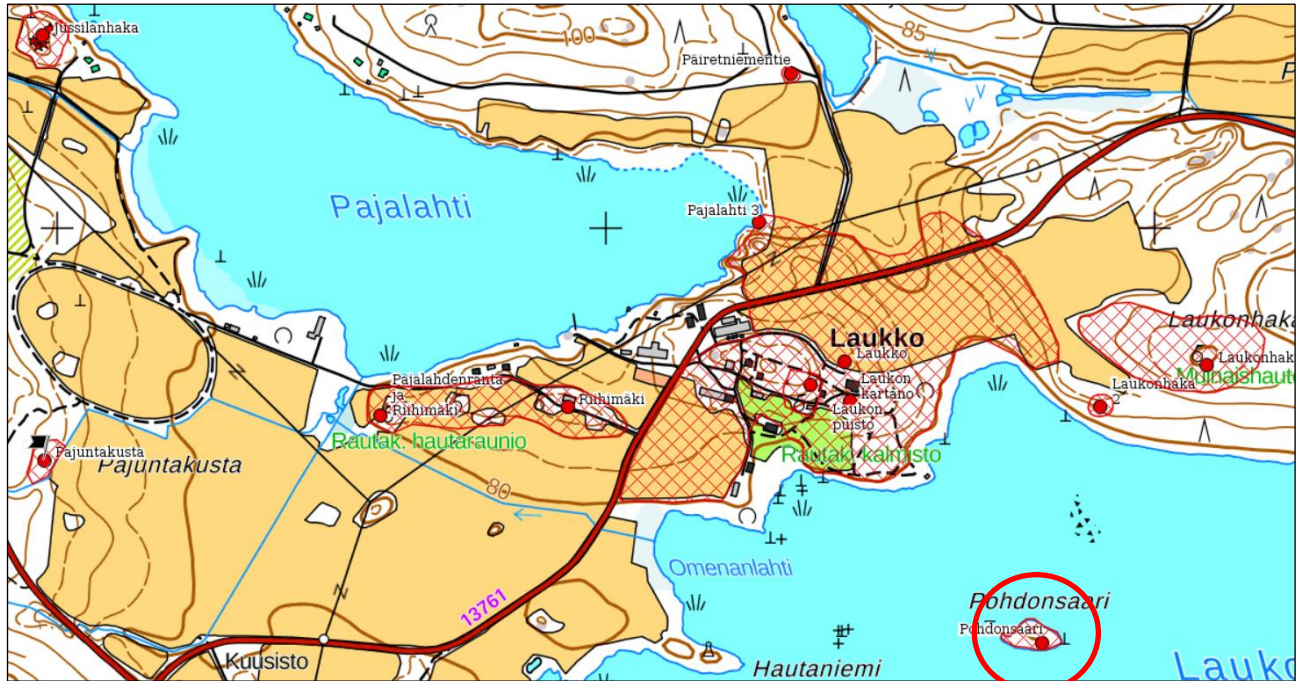
Kuva 5. Ote pitäjänkartaston kartasta Vesilahti 2123 04 1a (*-/--). Tutkimuskohde ympyröity punaisella.

Kuva 6. Ote vuonna 1909 julkaistusta Senaatin kartaston kartasta XVII-XVIII 22-23. Tutkimusalue ympäröity punaisella.
Lähde: Kansallisarkiston digitaaliarkisto www.narc.fi

Kuva 7. Ote vuonna 1954 julkaistusta peruskartasta Vesilahti 2123 04. Tutkimusalue ympäröity punaisella. ©Maanmittauslaitos

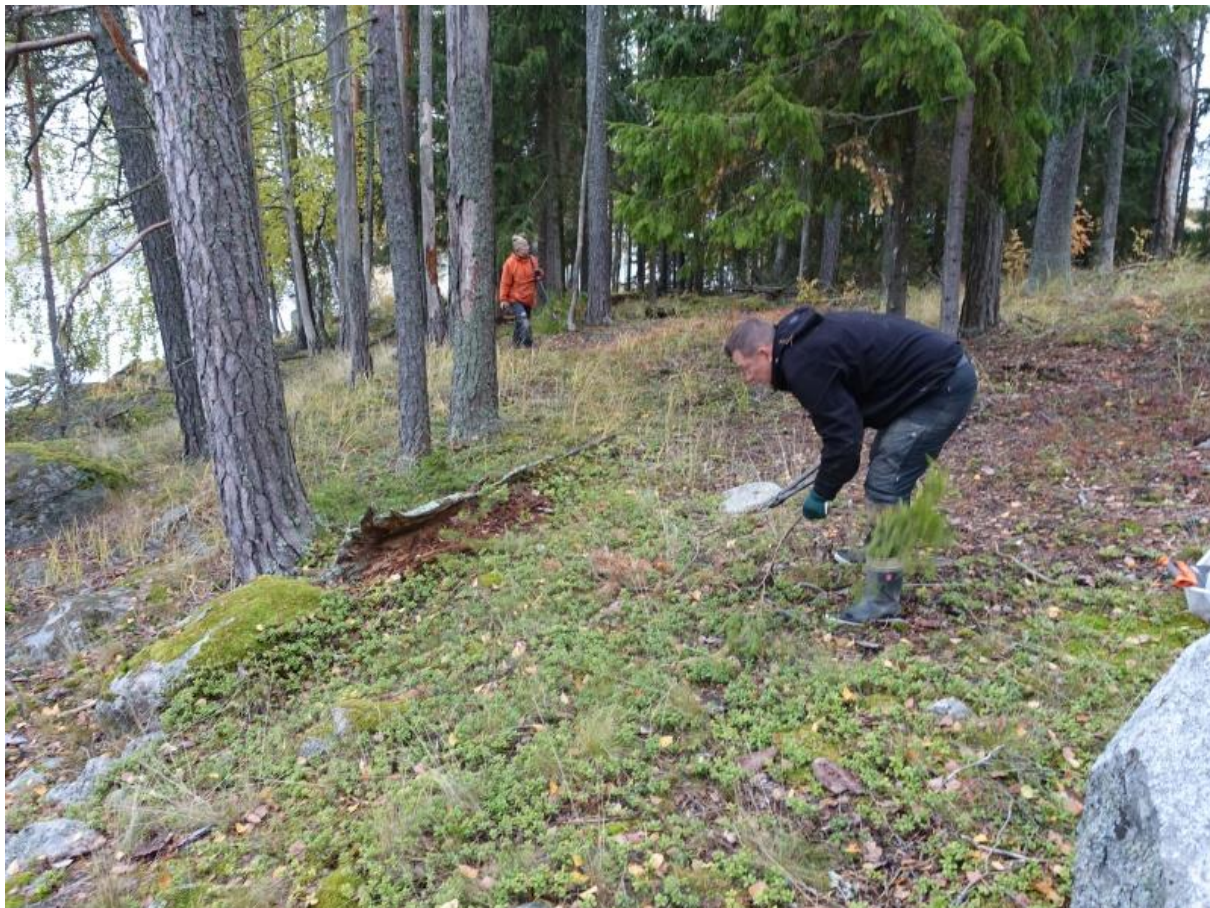
Kuva 8. Laukon kartanon lähialueen muinaisjäännöskohteet Museoviraston ylläpitämän valtakunnallisen muinaisjään-
nösrekisterin mukaan. Tutkimuskohde ympäröity punaisella. Taustakartta © Maanmittauslaitos.

3. KENTÄLLÄ TOTEUTETUT TOIMENPITEET

Pohdonsaareen menttiin soutuveineellä, joten dokumentointi- ja kaivausvälineistöä ei voitu ottaa mukaan suuria määriä. Nostettavan esineen löytökohta ei erottunut maastosta mitenkään, joten esineen löytäjän apu löytökohdan paikallistamisessa oli korvaamattoman arvokasta. Esineen löytökohdalle avattiin noin 0,3 x 0,4 metrin kokoinen koekuoppa, jota ei kaivettu riipuksen löytötasoa 5-8 cm syvemmälle. Riipuksen osien noston jälkeen tarkastettiin yksi metallinilmäsimen antama signaali kohta noin 1,5 metriä riipuksen löytöpaikasta itään. Lapionpistossa heti paksun sammalkerroksen alta tuli esille iso pronssinen rapusolki.

Riipuksen löytökohta mitattiin VRS-RTK -laitteella (Topcon Hiper SR), jonka tarkkuus oli keskiarvomittauksella ± 2 cm. Mittaukset tehtiin valtakunnallisessa ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatistossa ja N2000 korkeusjärjestelmässä. Laitteen käyttö ei kuitenkaan ollut ongelmattonta. Rapusoljen löytökohtaa ei pystytty mittaamaan VRS-TRK -laitteella sen mentyä virhetilaan. Tarkastuksen kulku dokumentoitiin valokuvaamalla ja laatimalla nostosta kirjalliset muistiinpanot.

Jälkityövaiheessa kohteesta laadittiin Maanmittauslaitoksen maastokartan pohjalle yleiskartat mittakaavaan 1:2500 ja 1:300. Tarkastuksen aikana otetut digitaaliset valokuvat on luettelointi Museoviraston kuvakokoelmiin numeroilla AKDG6133:1-13. Tutkimuksissa löydetty esineistö on liitetty Kansallismuseon kokoelmiin päänumerolla KM42288 (diar. 10.10.2019). Rapusolki on luettelointi numerolla KM42288:1 ja riipus numerolla KM42288:2. Rapusoljen löytökohdan koordinaatit ovat P: 6804240,63 ja Y: 313794,77 ja riipuksen P: 6804240,52 ja I:313790,84.

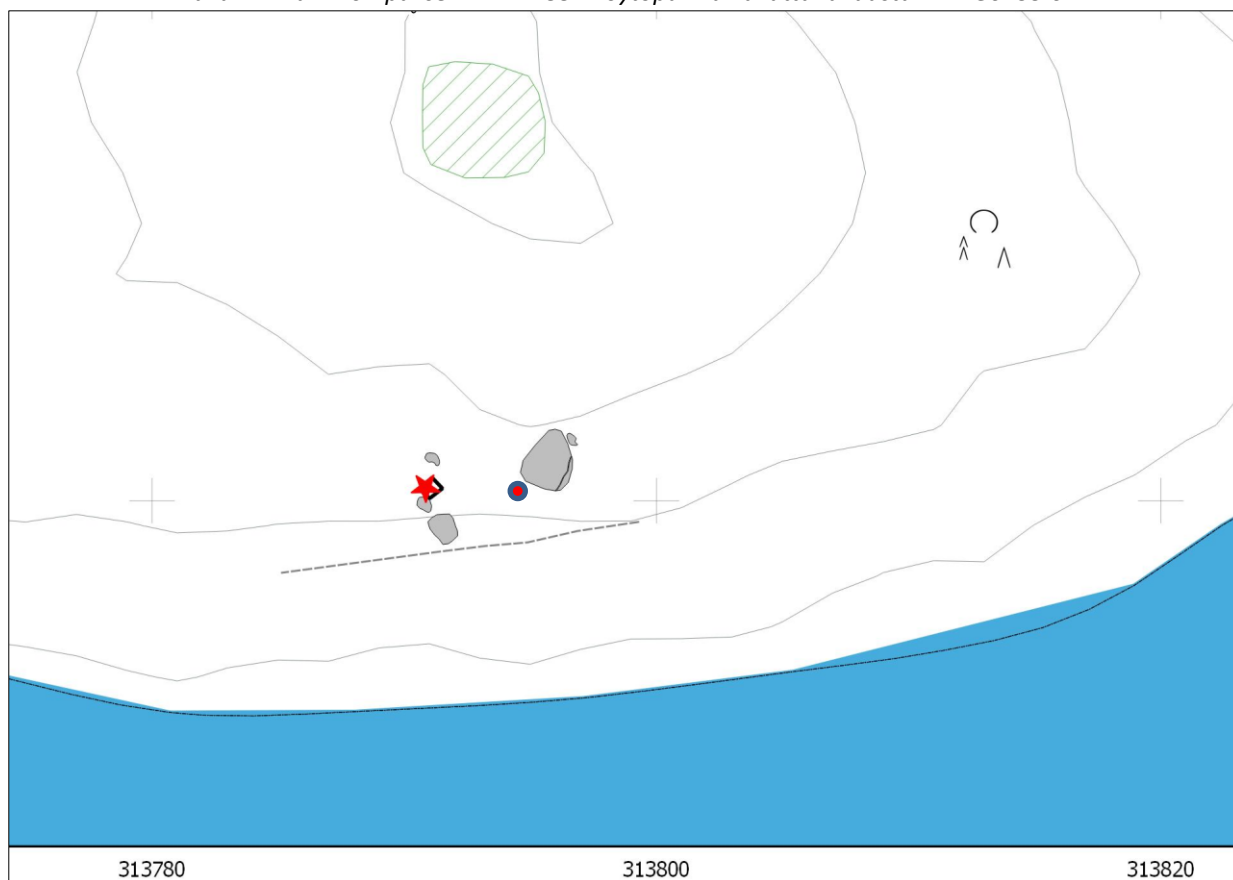
*Kuva 9. Aurinkoriipuksen KM42288:2 löytöpaikka kuvattuna idästä. Kuvassa Jouni Minkkinen ja Sara Långsjö.
AKDG6133:4.*

*Kuva 10. Aurinkoriipuksen KM42288:2 löytöpaikka kuvattuna idästä. Kuvassa Jouni Minkkinen ja Sara Långsjö.
AKDG6133:5.*

Kuva 11. Aurinkoriipuksen KM42288:2 löytöpaikka kuvattuna idästä. AKDG6133:6.

Kuva 12. Löytökohtien sijainnit. Riipus KM42288:2 punainen tähti, rapusolki KM42288:1 sinireunainen ympyrä. Kivet harmaalla, nuotiopaikka vihreällä. Ote Sara Långsjön laatimasta yleiskartasta. Ei mittakaavassa.

Aurinkoriipus löytyi vain noin 50 cm päästä kuuluisan kotkariipuksen löytöpaikasta etelään. Aurinkoriipuksen löytöpaikalle avatun alueen kulmakoordinaatit ovat seuraavat:

	P	I	Z
E	6804240,41	313791,21	79,16
N	6804240,65	313791,00	79,17
W	6804240,39	313790,68	79,07
S	6804240,17	313790,93	79,01

Taulukko 1. Taulukossa on Pohdonsaaressa avatun alueen kulmien ETRS-TM35FIN –koordinaatit ja N2000 -korkeudet.

Riipus lepäsi harmaan hiekkaisen huuhtoutumiskerroksen pinnalla. Avatulta alueelta ei löydetty palaneita luita tai havaittu nokimaata, likamaita tai rakenteita tai muita merkkejä polttokalmistosta. Valon alkaessa vähettä nopeasti pilvisenä lokakuuisena iltapäivänä kaivamista ei jatkettu löytötasoa syvemmälle.

4. LÖYTÖAINEISTO

Pohdonsaaresta löytynyt ratasmainen aurinkoriipus oli hajonnut neljään osaan. Kolme osista saatiin talteen. Pienintä ulkokehülle kuulunutta katkelmaa ei enää löydetty intensiivisestä etsimisestä ja irrotetun maa-aineksen seulomisesta huolimatta. Riipus on halkaisijaltaan noin 5,5 cm. Sen ripustuslenkissä on yhä jäljellä pronssinen rengas, johon riipusta kannatellut ketju tai nauha on ollut kiinnitettyä. Riipuksessa on ulko- ja sisäkehät ja sen keskustassa on reikä. Riipuksen ulkokehällä on paikoin poikittaista uurreviivakoristelua. Riipuksen ulkokehällä on myös kahden pronssiketjun lenkin jäännökset. Poikkileikkaukseltaan pyöreähkö ulkokehä yhdistyy sisempään kehään kahdellatoista eläimen jalkaa muistuttavalla palkilla. Kaikki ulko- ja sisäkehää yhdistävät osat ovat keskenään erilaisia. Riipuksen sisäkehä muodostuu kahdesta uurteesta. Sisäkehästä lähtee kahdeksan suoraa palkkia, joiden keskellä on uurreviiva. Neljässä palkissa uurreviiva jatkuu sisäkehän yli ulkokehään kiinnittyneeseen kaviomaiseen osaan asti.

Kuva 13. Aurinkoriipuksen KM42288:2 osat konservoituna. Kuva Sara Långsjö. AKDG6133:9.

Riipukselle ei tunneta Suomen löytöaineistossa vastineita⁴. Riipuksen symboliikka liittyyneen kuitenkin ikaikaiseen auringonpalvontakulttiin ja jalkamaiset palkit voidaan tulkita ajan kulkua ja auringon liikettä taivaan poikki kuvaaviksi elementeiksi.

Kuva 13. Rapusolki KM42288:2 konservoituna. Kuva Sara Långsjö. AKDG6133:13.

Pohdonsaaresta löydetty rapusolki on noin 6 cm pitkä ja siten poikkeuksellisen kookas. Sen jalkaosa on koristettu poikittaisin uurreviivoin. Soljen pääpuolella on poikkeuksellisesti yhtenäinen levymäinen uloke, jossa ravun saksen ovat sulautuneet osaksi päätä. Pääpuolen levyn reunassa on silti yhä nähtävissä saksien ja pään muodot. Pääpuolen levy on koristeltu pisteympyröin eli häränsilmin.

Rapusoljet ajoittuvat tyypillisesti merovingiajalle (600-800 jKr.). Ne ovat kehittyneet ruotsalaisista Husby-tyypin soljista ja edustavat täysin kotimaista esinetyyppejä. Solkien koko suurenee 700-luvulla.⁵ Pohdonsaaren solki edustaa melko myöhäistä varianttia ja se ajoittunee 700-luvun lopulle. Myös aiemmin Pohdonsaaresta metallinilmaisinsinän yhteydessä löydetty rapusolki KM40948:1 kuulunee luettelotekstin kuvauksen perusteella näihin nuorempiin rapusolkiin.

⁴ Asia varmistettu Aki Arposelta ja Pia Klaavulta (Kansallismuseo)

⁵ vrt. Kivikoski 1973, Tafel 43, Abb. 395-398

5. YHTEENVETO

Laukon kartanon edustalla Pyhäjärven Laukonselällä sijaitseva Pohdonsaari on kiinnostava kohde jo pelkästään siihen liittyvän suullisen perimätiedon vuoksi. Saaresta 2015 löydetty harvinainen kotkariipus ja vahvasti merovingiaikaan ajoittuva muu löytöaineisto ja tämän tarkastuksen yhteydessä nostettu uniikki aurinkoriipus lisäävät saaren mielenkiintoisuutta.

Pirkanmaan maakuntamuseo antoi Museoviraston koekaivausryhmälle toimeksiannon Pohdonsaaresta aiemmin metallinilmaisimella löytyneen ratas- tai aurinkoriipuksen nostamisesta. Esineen noston yhteydessä aluetta ei ehditty tutkia tarkemmin. Pohdonsaari on Museoviraston ylläpitämässä valtakunnallisessa kiinteiden muinaisjäännösten rekisterissä löytöpaikkana osin riittämättömien löytökontekstittietojen vuoksi. Tämän tarkastuksen perusteella kohteen muinaisjäännösstatusta ei ole syytä muuttaa. Paikalla saattaa olla merovingiaikainen kalmisto tai kohde voi olla kätkö tai jopa jonkinlainen uhripaikka. Pohdonsaaren löytöpaikalla tulisi toteuttaa laajempia kaivaustutkimuksia, mikäli kohteen luonne, laajuus ja tarkempi ajoittaminen halutaan selvittää.

LÄHTEET

Painetut lähteet ja kirjallisuus:

Lagerstam, Liisa 2016. *Laukko – Kuusi vuosisataa*. Laukon kartano. Livonia Press.

Kivikoski, Ella 1973. *Die Eisenzeit Finnlands – Bildwerk und Text*. Neuausgabe. Finnisches Altertumsgesellschaft.

DIGIKUVALUETTELO

Numero	Kuvaus	Kuvaaja
AKDG6133:1	Yleiskuva Pohdonsaaresta. Kuvattu Laukon kartanon venerannasta eli koillisesta.	Esa Mikkola
AKDG6133:2	Näkymä matkalta veneellä Pohdonsaaren kohti Pajuntakustan tutkimusalueelta. Kuvattu idästä.	Esa Mikkola
AKDG6133:3	Pohdonsaaren eteläreunan rantavallia. Kuvattu lännestä.	Esa Mikkola
AKDG6133:4	Aurinkoriipuksen KM42288:2 löytöpaikka kuvattuna idästä. Kuvassa Jouni Minkkinen ja Sara Långsjö.	Esa Mikkola
AKDG6133:5	Aurinkoriipuksen KM42288:2 löytöpaikka kuvattuna idästä. Kuvassa Jouni Minkkinen.	Esa Mikkola
AKDG6133:6	Aurinkoriipus KM42288:2 tulossa esiin. Kuvattu idästä.	Esa Mikkola
AKDG6133:7	Aurinkoriipus KM42288:2 konservoituna.	Sara Långsjö
AKDG6133:8	Aurinkoriipus KM42288:2 konservoituna.	Sara Långsjö
AKDG6133:9	Aurinkoriipus KM42288:2 konservoituna.	Sara Långsjö
AKDG6133:10	Iso, haljennut kivi Pohdonsaarella.	Esa Mikkola
AKDG6133:11	Rapusolki KM42288:1 konservoituna.	Sara Långsjö
AKDG6133:12	Rapusolki KM42288:1 konservoituna.	Sara Långsjö
AKDG6133:13	Rapusolki KM42288:1 konservoituna.	Sara Långsjö

VESILAHTI Pohdonsaari

Esa Mikkola 2019

Yleiskartta 1:2500

Piirtäjä ja digitoija: Sara Långsjö

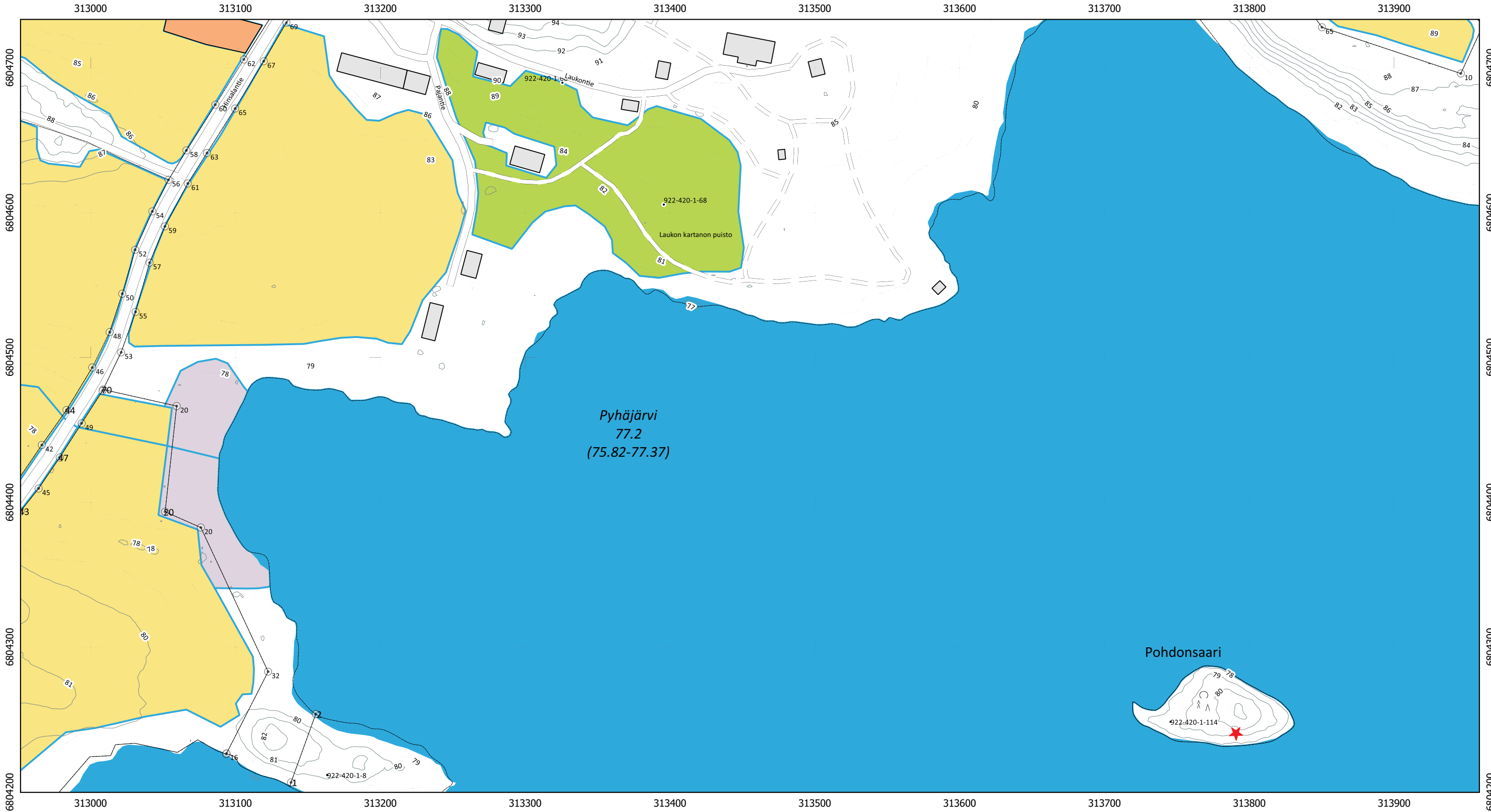
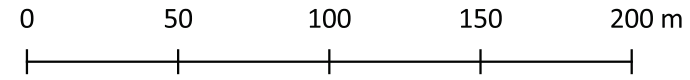
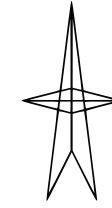
Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta

Koordinaatisto ETRS-TM35FIN

Korkeuskäyrät (N2000) perustuvat Maanmittauslaitoksen kahden metrin korkeusmalliin

Selite

- solki
- pelto
- puistoalue
- parkkipaikka
- lehti- ja havupuita
- avokallio
- oja / pelto-oja
- kiinteistoraja
- rajamerkki

VESILAHTI Pohdonsaari

Esa Mikkola 2019

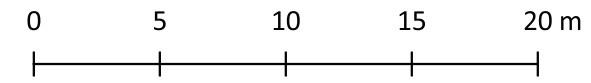
Yleiskartta 1:300

Piirtäjä ja digitoija: Sara Långsjö

Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta

Koordinaatisto ETRS-TM35FIN

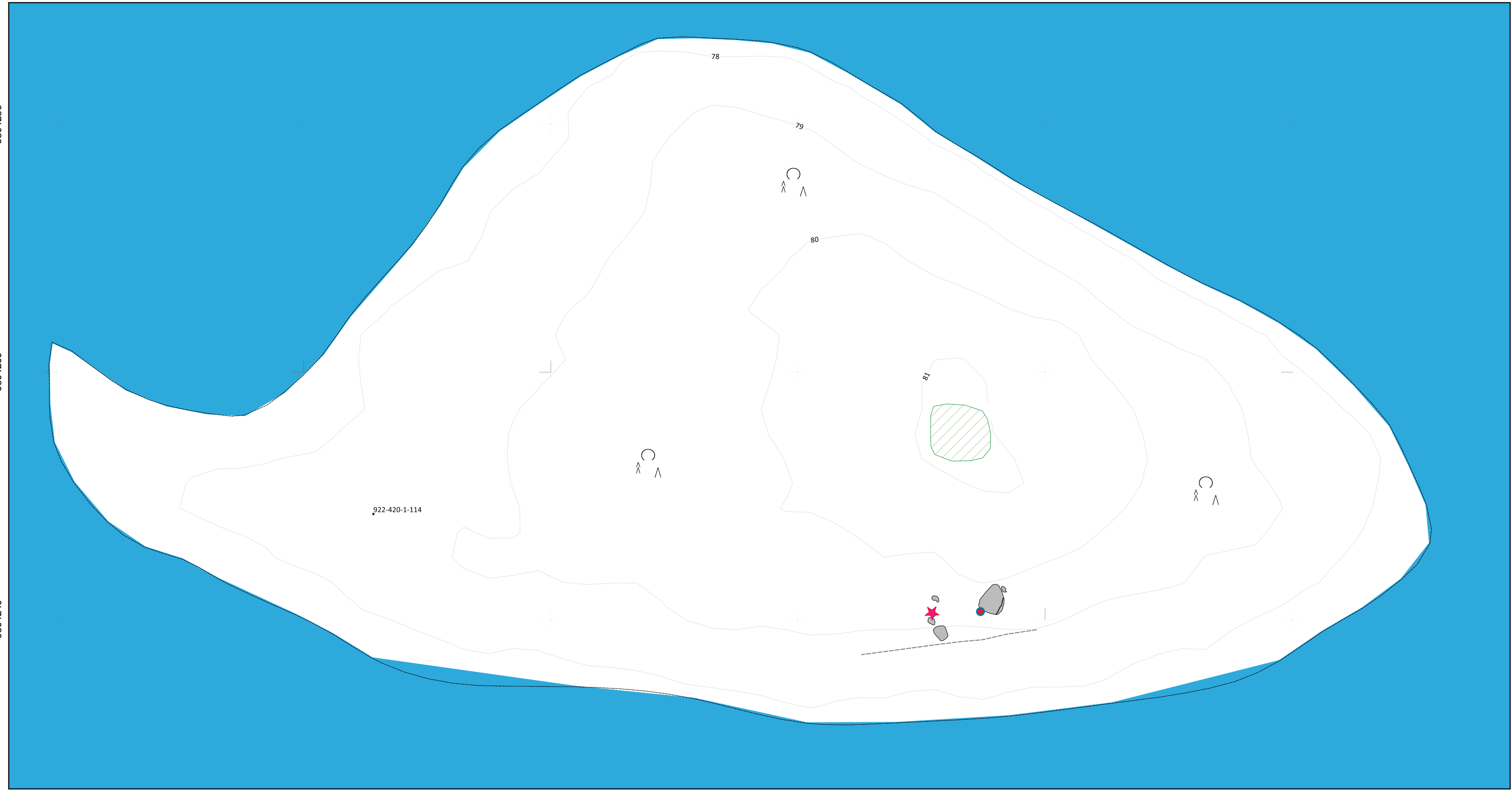
Korkeuskäyrät (N2000) perustuvat Maanmittauslaitoksen kahden metrin korkeusmalliin

Selite

- riipus
- rapusolki
- koekuoppa
- leirialue
- lehti- ja havupuita
- maakivi
- rantakivikon raja
- kiinteistoraja
- rajamerkki

313720 313740 313760 313780 313800 313820

6804280

6804280

6804260

6804260

6804240

6804240

313720 313740 313760 313780 313800 313820

922-420-1-114

78

79

80

81